

ANDRAGOG FAOLIYATINING ASOSIY YO'NALISHLARI

Xidirova Malohat Qazaqovna*Guliston davlat universiteti**“Pedagogika” kafedrası o’qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada kattalar ta'limining xususiyatlari va andragog faoliyatining asosiy yo'nalishlari haqida so'z borgan.

Kalit so'zlar: raqamlashtirish, kattalar, texnika, texnologiya, konsepsiya, kompyuter, electron kitoblar, ta'lim dasturlari, internet, masofaviy ta'lim, seminar, vebinar

Kattalar ta'limini mustaqil ilmiy bilim sohasiga ajratib turadigan muammolarni tushunish oshgani sayin kattalar bilan ishlaydigan mutaxassislarni tayyorlashga ehtiyoj ortib bormoqda (malaka oshirish tizimi o'qituvchilari, boshlang'ich va o'rta oliy ta'lim muassasalari bo'lajak mutaxassislari, ijtimoiy xodimlar va boshqalar).

Zamonaviy ta'limning asosiy pozitsiyalari oliy ta'lim tizimini standartlashtirish va modernizatsiya qilishdir. “O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to'g'risida”gi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmonida mamlakatimizda zamonaviy ta'limni raqamlashtirish sharoitini rivojlantirish ta'lim sohasidagi ustuvor loyihalardan biri sifatida e'tirof etilgan. Kontseptsiyaning strategik maqsadi O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish uchun kompetentli kadrlarni tayyorlash orqali mamlakatning raqobatbardoshligini oshirish muammosini hal qilishga qaratilgan.

Ta'lim iqtisodiyot va ijtimoiy faoliyat sohasi sifatida internet muhitidan foydalanishga, professor-o'qituvchilarga ta'lim sohasida yangi g'oyalar yaratish va almashish imkoniyatini berishga, axborot va telekommunikatsiya texnologiyalarini real iqtisodiy jarayonlar bilan birlashtirishga qaratilgan.

Raqamli texnologiyalarning asosiy roli oliy ta'limning innovatsion rivojlanishida, ya'ni ta'limni raqamlashtirish sharoitida ishlashga tayyor bo'lajak mutaxassislarni tayyorlashda namoyon bo'ladi.

Kontseptsiyada andragog faoliyatining asosiy yo'nalishlari ta'kidlangan:

- o'qitish, ilmiy-uslubiy, ijtimoiy-pedagogik, madaniy-ma'rifiy. Andragoglar ushbu xususiyatlarni hisobga olgan holda hal qiladigan asosiy vazifalar qatoriga quyidagilar kiradi:

- mutaxassislarga ularning ta'lim ehtiyojlariga muvofiq maxsus va psixologik-pedagogik bilimlar majmuasini berish;

- mutaxassislarni malakasini bosqichma-bosqich rivojlantirish nuqtai nazaridan pedagogik faoliyat metodikasi bilan qurollantirish;

- o'quv jarayonini aniq talabalar tajribasi darajasida kerakli miqdordagi ma'lumotlar bilan qo'llab-quvvatlash;

- mutaxassislarga ijtimoiy-psixologik yordam ko'rsatish;
- mutaxassislarning shaxsiy resurslarini o'rganish va baholashni amalga oshirish, ulardan samarali foydalanish va o'quv jarayonida yanada rivojlantirish;
- mutaxassislarning kasbiy, ta'lim, ijtimoiy va shaxsiy muammolarini hisobga olgan holda konsalting faoliyati va rehabilitatsiya ishlarini amalga oshirish;
- mutaxassislarni o'quv jarayoni natijalarini rejalashtirish, amalga oshirish, tuzatish va baholashga jalb qilish.

Shuningdek, kontseptsiyada ta'kidlanishicha, o'qitish natijasida mutaxassis o'qituvchi kattalar ta'limi sohasida o'qituvchi, maslahatchi, o'qituvchi, tadqiqotchi, ma'muriy apparat xodimi, bo'lajak mutaxassis, inspektor, ijtimoiy ishchi sifatida ishlashga tayyor bo'lishi kerak.

Bitiruvchiga qo'yiladigan talablar mutaxassisning andragog ekanligini ko'rsatadi:

- voyaga etgan mutaxassislarning yoshi, shaxsiy, psixofiziologik, ijtimoiy-kasbiy xususiyatlari to'g'risida bilimlar tizimiga ega;
- kattalar ta'limi nazariyasi va psixologiyasi haqidagi bilimlar tizimiga ega. Andragogik tushunchalarning rivojlanish tarixini biladi;
- kattalar ta'limi falsafasi va sotsiologiyasi haqidagi bilimlar tizimiga ega;
- zamonaviy pedagogik texnologiyalar va o'qitish texnikasiga ega;
- kattalar uchun ta'lim texnologiyasi;
- psixologik va andragogik diagnostika o'tkazish ko'nikmalariga ega;
- masofaviy ta'limni tashkil etish va texnologiyasi haqida tasavvurga ega;
- gerontologiya va gerontogogika asoslarini biladi [6, 7-bet].

Kontseptsiyada belgilangan pozitsiyalarga asoslanib, biz mutaxassis o'z faoliyatini sifatli amalga oshirish uchun ega bo'lishi kerak bo'lgan bir qator maxsus shaxsiy xususiyatlarni aniqladik. Kompetentsiyadan tashqari, so'zning keng ma'nosida u tinglovchining dominant rolini ifodalash va o'zini murabbiy va tashkilotchi sifatida ko'rish qobiliyatiga ega bo'lishi kerak. Andragog o'z pedagogik faoliyatini kattalar ta'lim ehtiyojlarining harakatchanligiga muvofiq qayta qurish va kasbiy kompetentsiyalarini muntazam ravishda takomillashtirish nuqtai nazaridan harakatchan bo'lishi kerak, kattalar bilan o'quv jarayonini tashkil etishga qaratilgan tashkiliy ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak. Andragog, shuningdek, mutaxassisning shaxsiy fikrini tinglash, uni qanchalik asosli va malakali bo'lishidan qat'iy nazar, idrok etish va uni kerakli yo'nalishda va ishontirish kuchida yanada yo'naltirish va rivojlantirish uchun taktikaga ega bo'lishi kerak, bu ayniqsa, kattalar bilan ishlashda muhimdir, chunki ular har doim hamma narsani tahlil qiladi va tuzatishadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'.M.Asqarova, M.A.Abdullayeva, M.Boltayeva "Andragogika" o'quv qo'llanma. Namangan 2014 yil
2. Ya.A.Nurumbekova. "Kattalar ta'limining xususiyatlari". GULISTON DAVLAT UNIVERSITETI AXBOROTNOMASI, 2018. № 1. 51-bet
3. Ya.A. Nurumbekova. Raqamli ta'limda bo'lajak o'qituvchilarning ma'naviy-axloqiy tayyorlash tizimini takomillashtirishning pedagogik-psixologik asoslari, monografiya https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=ByxETd4AAAAJ&citation_for_view=ByxETd4AAAAJ:YsMSGlbcyi4C
4. A.X.Abdullayev, N.S.Rahimov, M.O. Xadayev "Katta yoshdagi aholini o'qitish markaziga: qadam-baqadam" Uslubiy qo'llanmasi, Toshkent, 2013 yil.